

Veiling bij van Meegeren

NEDERLANDSE schilders hebben ge-
protesteerd tegen alle reclame, omhaal
en sensatie rond de veiling van huis en in-
boedel van wijlen Han van Meegeren. Een
begrijpelijk, doch overbodig protest, want
het is duidelijk genoeg dat de affaire Van
Meegeren en de veiling van zijn werken en
inboedel volstrekt niets met schilderkunst
te maken hebben. En de protesterende
schilders hebben dat wel; en door te pro-
testeren begaven zij zich buiten hun
terrein.

Natuurlijk is het voor iedere behoorlijke
schilder om dol te worden, wanneer hij de
sensatie rondom Van Meegeren ziet, zoals
het voor hem, die toch ook graag zijn werk
onder de mensen zou zien, om dol te wor-
den is, dat de rommel van Van Meegeren
grif verkocht wordt, terwijl andere schil-
ders niets verkopen. Want dat is namelijk
zo: er wordt geen kunst meer verkocht.
Oude gerenommeerde kunsthandels staan
op het punt failliet te gaan, schilders die
hun leven lang gewerkt hebben en die af
en toe tenminste nog eens een doekje
plaatsten, zien zich nu tegenover een vol-
komen leegte geplaatst. Verkopen doen ze
niets.

Hoe bitter dat is en hoe afschuwelijk
kan men zich nauwelijks voorstellen. Vele
van de schilders kunnen het zich al nauwe-
lijks meer voorstellen omdat ze zo gewend
zijn aan deze toestand dat hun werk toch
niet bij een koper zal belanden, dat zij er
eigenlijk al enigszins op zijn ingesteld. Zij
moeten zien op andere manier wat te ver-
dieneu, ze moeten zien aan de regering wat
van hun werk kwijt te raken of ze moeten
aan de een of andere opdracht van de over-
heid zien te komen. Maar ze leven in een
onwaardige, plezier en hoop dodende sfeer
van de kunst die toch nutteloos is, en velen
hebben nauwelijks nog de geestelijke weer-
baarheid, om zich tegen zo'n slopende
kwellung te verdedigen.

En zij zien de drommen het huis aan de
Keizersgracht binnengaan — in opwindung

raken over de schilderijen en tekeningen
van Van Meegeren die er aan de muur han-
gen en plannen beramen om zich — je
kunt nooit weten — iets te verwerven van
al dat schoons. Waarom?

Omdat Van Meegeren een vervalscher
was, een oplichter, een rancuneus man die
het gebrek aan waardering dat zijn eigen
voortbrengselen vonden, wreekte met een
vervalsing die de groten van de kunstwe-
reld eveneens moest degraderen. Omdat er
sensatie is en omdat die Emmausgangers
de mare in de wereld hielp, dat wie dit
maakte, zelf ook een groot kunstenaar
moest zijn. Van die gedachtengang nu is
een zeer groot deel van het publiek — en
we noemen nu niet eens de mensen die alle
rommel, alle kitsch en alle halve schund
die er van Van Meegeren aan de muren
van het moole huis aan de Gracht hangt,
mòòl vinden — slachtoffer. Zij zijn eniger-
mate op dezelfde manier slachtoffer als de
eerste deskundigen, die voorgewarmd door
enige oplichters, zo'n prachtige, onbekende
Vermeer mochten mede ontdekken. En zij
miskennen de psychose die daaruit ont-
stond. Van plotseling vijf of zes onbekende
Vermeers die gevonden en verhandeld wer-
den. Hoe diep die psychose zat moet een
ieder wel duidelijk zijn die dat felt onver-
hoeds voor zich ziet: vijf onbekende grote
Vermeers in een paar jaar tijd!

Er was in eens een soort kermis van be-
wondering. Iedereen verloor in de gloed
van dat wonder iedere critische zin —
op een paar na —. In iedereen leeft de be-
hoefte om te bewonderen, hier werd die
bewondering bovendien nog een verrassing
en het geheel leidde tot een felle, tot een
bodemloze adoratie. Van Meegeren zal er
nog meer over verrast geweest zijn dan wie
dan ook en hij begon beduusd door het suc-
ces aan zijn andere vervalsingen. Aan de
lopende band zo ongeveer.

DE Emmausgangers zijn sindsdien niet
vertoond, zodat men bevrijd van de
ban waarin een ieder geraakt was, het doek
niet opnieuw aan zijn gevoelens heeft kun-
nen toetsen. Maar blijven hangen is dat
wie dit maakte, toch een groot artiest
moest zijn en dit is afschuwelijk.

Want vrijwel al het werk van Van Mee-
geren dat geveild is, spreekt van een platte
en zeer veel van een lage geest. In het be-
gin van de oorlog heeft wijlen dr H. van
Loon in de N.R. Crt. naar aanleiding van
een tentoonstelling van de toen ineens zeer
gevierde Van Meegeren ronduit geschreven
dat men te maken had met het werk van
een knoeter en een pornograaf. Hij werd
deswege door de Duiters op het matje ge-
roepen, want er was altijd een sfeer van
geknoel en smerigheid rond deze man en
zijn werk. Er is altijd de sfeer van rancune
geweest, van de man die wel vaardigheid
had, maar geen talent, van de man die het
in de kunst een eind wilde brengen, doch
niets had van een kunstenaar. Op zijn best
heeft Van Meegeren die Emmausgangers
bezeten van die rancune geschilderd en
kwam hij technisch boven zich zelf uit.
Maar dit is dan nog de beste veronderstel-
ling, en het zegt ten aanzien van de mor-
bide kwaliteiten van de rest van zijn werk
niets.

De opwindung en de sensatie rondom de
veiling hebben dan ook met schilderkunst
niets te maken. Het gaat om de sensatio-
nele koopwaar. Zoals nylonkousen indertijd
sensationele koopwaar waren, of sigaret-
ten of borreltjes of een speciaal soort
vulpen.

Over de leden die met alle geweld be-
drogen willen zijn en flinke prijzen betalen
voor die rommel hoeft men zich niet op te
winden. En de schilders hoeven zich eigen-
lijk ook niet tot protesten op te winden.
Want met de treurige situatie dat er geen
kunst gekocht wordt, heeft deze veiling
ook niets te maken. De kopers zijn werke-
lijk geen mensen die plezier hebben in
kunst of behoefte hebben aan iets moois
— het was werkelijk het publiek niet dat
wel eens iets moois wil kopen, doch dat
financieel niet meer in staat is om het te
doen.

etse vraag

gehongerde ezel het hool aan de disselboom
te binden; Waleska daarentegen lokte hem
tot hetzelfde doel de welligste havervelden
binnen en wilde er achter komen tot welke
offers een man bereid is van wie men
vergt dat hij hiertegenover zijn rust, zijn
werk, zijn restje eer en, quantité négli-
geable, zijn gezin prijsgeeft. Totdat Xenia
hem verloor om zijn zelfs wil. Maar haar
brandende lust, te weten of hij met haar
(zoals het in de boeken staat) een nieuw
leven kon beginnen, werd, na een korte
triomf, door een kracht tot zwijgen ge-
bracht, die sterker is dan het leven.

Toen hem, eenzaam, unjung und nicht
mehr ganz gesund, het voorrecht te beurt
viel dat IJsbranda van hem horen wilde
of zij samen hun beider levens niet nog tot
een aardige slot-apotheose zouden kunnen
maken, was Zenobia haar reeds vóór ge-
weest, Zenobia, die alleen maar uitzag naar
het antwoord op de vraag of ze een klein
plaatsje in zijn hart mocht betrekken en
het raderwerk er van gaande houden.

Of dus de vrouw nieuwsgierig is? Deze
zes-en-twintig waren het zeker, ieder op
haar eigen wijze, en bij de ene was het een
deugd, bij de andere een ondeugd, beter
gezegd: van de ene deed het rechtig aan,
van de andere niet, want iemands deugden
bestaan uit hetgeen wij aangenaam in hem
vinden.

Is een moraal gewenst? Dan zou ze al-
dus kunnen luiden: als er mannen mochten
zijn die wel graag zouden willen vernemen
hoe het ten slotte met Zenobia en mij is
gegaan, dan antwoord ik op een eventueel
volgende vraag of mannen nieuws-
gierig zijn, zonder omwegen bevestigend.

J. TERSTEEG

A. K.